

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Інститут післядипломної освіти

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені
Н. В. Остроградського

**УПРАВЛІНСЬКІ ТА ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ ОСВІТИ**

*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(20 квітня 2016 року)
I частина*

Харків - 2016

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Ю.М. Казаков; Луганський нац. пед. ун-т ім. Т.Шевченка. – Луганськ, 2007. – 228 с.

3. Камшева Е.Ю. Педагогическая публицистика как средство воспитания интереса к учительскому труду у студентов педагогических вузов : Дис. канд. пед. наук : 13.00.01 – общая педагогика, история педагогики и образования / Е.Ю. Камшева; Уральский гос. пед. ун-т. – Екатеринбург, 2003. – 200 с.

4. Шипнягова Е.А. Формирование готовности будущих педагогов к интеграции медиаобразования в образовательный процесс школы: Автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Е.Я. Шипнягова. – Оренбург, 2003. – 20 с.

В статье затронута проблема реализации профессионально-педагогического потенциала вузовской прессы. Акцентировано внимание на роли и значении вузовской газеты в формировании профессиональной направленности студентов педагогических вузов. Определены факторы повышения эффективности воздействия вузовской газеты на процесс профессионального становления будущих учителей.

Ключевые слова: газета, высшее педагогическое учебное заведение, будущий учитель, факторы, эффективность, институт последипломного образования, ИПО.

The article touches on the issue of the implementation of university presses professional-pedagogical potential. The attention is focused to the role and significance of university newspapers in the professional orientation formation of pedagogical universities students. The factors of the efficiency increase of the university newspapers impact in the process of future teachers professional formation are defined.

Keywords: newspaper, higher educational establishments, the future teacher, the factors, efficiency, Institute of Postgraduate Education, IPE.

УДК 159.9

РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ОНТОГЕНЕЗІ

Хижняк М. В.

У статті розкрито особливості вікового розвитку складових комунікативної компетентності, а також вимоги до виховних дій дорослого, що сприятиме ефективній комунікації дитини на різних етапах онтогенезу.

Ключові слова: соціальний інтелект, комунікативна компетентність, тип прив'язаності, мова як засіб спілкування, правило зміни ролей, уміння слухати, здібність урахувувати перспективу іншої людини, упередження, розпізнавання емоцій, одночасне переживання різних емоцій, регуляція емоцій, емоційна регуляція, що спрямовується опікуном, феномен соціальної звірки, «робоча модель» взаємин.

Постановка проблеми. Комунікативна компетентність, як одна з найбільш затребуваних компетенцій фахівців найширшого кола професій, пов'язаних з необхідністю спілкування з людьми, є складовою соціального інтелекту. Соціальний інтелект - це здатність людини розуміти і передбачати поведінку інших людей в різних життєвих ситуаціях. Термін «соціальний інтелект» був введений в психологію для позначення «далекоглядності в міжособистісних відносинах» (Е. Торндайк, 1920); зі здатністю висловлювати швидкі, майже автоматичні судження про людей, прогнозувати найбільш вірогідні реакції людини, він визначав особливий «соціальний дар», що забезпечує гладкість у відносинах з людьми, про-продуктом якого є соціальне пристосування (Г. Оллпорт, 1937). В подальшому Дж. Гілфорд (1967) визначає соціальний інтелект як систему інтелектуальних здібностей, що не залежать від загального інтелектуального фактора, але в першу чергу пов'язані з пізнанням інформації про поведінку. Отже, соціальний інтелект об'єднує процеси пізнання, що відображають соціальні об'єкти, тобто виступає як когнітивна складова комунікативних здібностей особистості, і необхідний для ефективного міжособистісного взаємодії та успішної соціальної адаптації.

Під соціальною компетентністю В. Н. Куніцина, наприклад, розуміє систему знань про соціальну дійсність і про себе. У цю систему входить комплекс складних соціальних умінь і навичок взаємодії, сценаріїв поведінки в типових соціальних ситуаціях, що дозволяють швидко і адекватно адаптуватися, приймати рішення зі знанням справи, з огляду на поточну кон'юнктуру; здатність діяти за принципом «тут, зараз і найкращим чином», витягати максимум можливого з обставин, що склалися [2].

Значну частину соціальної компетентності становить компетентність комунікативна, саме вона відповідає за навички успішної взаємодії між людьми. Під комунікативною компетентністю розуміють здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми, певну сукупність знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічним аналізом феномена комунікативної компетентності займалися Г.М. Андрєєва, Г. О. Балл, Ж.М. Глоzman Ю.М. Ємельянов, М.М. Забродський В.П. Зінченко Н.І. Конюхов, Г.С. Костюк, М.А. Коць В.М Куніцина, М.І. Лісіна, С.Д.Максіменко, Б.Г.Мещеряков, А.А.Нізовец, Б.Д. Паригін, ЛА. Петровська, Г.В.Попова, Е.В.Руденський, Л.В. Сохань Л.А. Цветкова, Н.В. Чепелева, В.П. Черевко та ін.

Мета статті. У статті розглянуто формування складових комунікативної компетентності в онтогенезі: уміння зрозуміло висловити думку, уміння слухати, розуміти інших людей, розпізнавати їх емоції, проявляти й регулювати власні почуття. Також визначені вимоги до виховних дій дорослого, що сприятиме ефективній комунікації дитини на різних етапах онтогенезу.

Виклад основного матеріалу. Внесок дорослих у проектування ефективного у спілкуванні людини починається з народження. Відомо, що взаємини дитини з однолітками виявляються більш успішними, коли в дитинстві у них встановлюються міцні і теплі відносини з матір'ю. Прихильники теорії прив'язаності вважають, що *тип прив'язаності*, що

виникає на першому році життя, впливає на всі подальші соціальні стосунки дитини. Визначимо особливості формування складових комунікативної компетентності з точки зору виховних дій дорослого.

Уміння зрозуміло висловлювати думку. Розглянемо онтогенетичні аспекти розвитку і використання мови як засобу спілкування. Дорослі, які прагнуть сформувати комунікативно компетентну дитину, повинні забезпечити її мовний розвиток. Перш за все, слід пам'ятати, що період від народження до 12 років є критичним для засвоєння мови, після якого прогавлений мовний досвід заповнити неможливо. Сензитивним періодом мовного розвитку є вік від одного до трьох років. У цей період дитина повинна чути мову і вчитися говорити. Основне виховне завдання в цей період - змушувати дитину говорити правильно. Дорослі можуть скористатися наступними порадами:

- розмовляйте з дітьми як з рівними партнерами, інтерактивно, а не директивно;
- спонукайте дитину говорити;
- змушуйте дитину висловлювати думку використовуючи фрази і речення, а не окремі слова;
- нехай дитина сама висловлює свої думки; слухайте висловлювання дитини до кінця, не завершуючи думку за неї;
- перефразуйте граматично невірне висловлювання, показуючи таким чином як говорити правильно.

З метою успішної комунікації слід навчити дитину таким правилам:

- люди повинні мінятися ролями, - по черзі то слухати, то говорити;
- висловлювання має бути зрозумілим слухачу;
- слухач повинен бути уважним і показувати, розуміє він чи ні висловлювання (зворотній зв'язок).

Батьки сприяють *зміні ролей* ще до того, як діти починають говорити. Однорічних дітей спонукають до діалогу, демонструючи, як чергуються ролі мовця і слухача. На другому році зміна ролей стає звичайною в розмові між дитиною і дорослим. У віці 3-х років дитина повторює своє питання, якщо слухач не відповів, показуючи, що вона засвоїла правило зміни ролей (якщо не відповідають, дітям здається, що їх не почули).

Згідно розвитку сенсомоторного інтелекту, перші спроби спілкування дитини вчені відносять до 10-місячного віку. До того, як немовлята навчаються говорити, вони використовують при комунікації жести і звуки. Дитина здатна вказувати, торкатися чи вимовляти звуки, змушуючи дорослого щось зробити. Починаючи з 1 року діти починають використовувати мову задля комунікації.

У дошкільному віці дитина вже може конструювати *зрозумілі слухачеві повідомлення*. Крім того, діти адаптують свої повідомлення до аудиторії, - до віку та передбачуваним знанням слухача: з дорослими вони розмовляють більш розгорнуто, використовуючи більш довгі речення, а з малюками вживають більш спрощену граматику і більше слів, що привертають увагу. Слухачам, які не знайомі з темою, вони адресують більш докладні повідомлення, ніж тим, кому тема відома.

Діти шкільного віку з дорослими говорять більш ввічливо, а з однолітками більш вимогливо.

Ефективна комунікація передбачає вміння *стежити за реакцією слухача*. Якщо дитині здається, що її повідомлення не зрозуміле (спантеличений вираз на обличчі слухача), їй слід зробити нову спробу висловитися ясніше. У дослідженні Шве і Маркмена вже 2-х річні діти (середній вік випробовуваних 31 місяць), якщо їх не розуміли, повторювали пояснення [1].

Уміння слухати - наступний навичок успішної комунікації, також має особливості розвитку в ході онтогенезу. Слухач повинен визначити, чи є сенс у висловленні і для продовження розмови відповісти за допомогою іншого висловлювання на ту ж тему. Репліки дітей, що починають ходити, часто не належать до теми розмови. В середньому у віці 3-х років діти можуть продовжити розмову висловлюваннями, що відносяться до обговорюваної теми.

Діти часто не вловлюють невизначеність повідомлення. Висловлювання маленьких дітей також відрізняються невизначеністю. Тому вони часто не розуміють один одного. Крім того, діти відчують труднощі у розумінні метафор і сарказму і розуміють їх буквально. Під час навчання у початковій школі по мірі когнітивного розвитку вони швидко просуваються до розуміння того, що слід враховувати, щоб *повідомлення були зрозумілі*, що істотно покращує їх комунікативну компетентність.

Важливим аспектом компетенції у спілкуванні є **розуміння інших людей**. Визначено, що в ході онтогенетичного розвитку змінюється *опис* дітьми *інших людей*. У ранньому дитинстві діти описують інших людей, виходячи з конкретних особливостей їх поведінки і зовнішності. У міру дорослішання, найбільш часто між 8 і 14 роками, вони звертають увагу на психологічні характеристики. А ще пізніше - на об'єднання різних характеристик в цілісний портрет. Описи інших людей корисні, тому що вони дозволяють дітям передбачати, як будуть у майбутньому поводитися люди.

Розуміння інших включає і *розуміння того, що думають інші люди*. Ця здатність розвивається поступово протягом усього дитинства до юності по мірі когнітивного розвитку дитини. Визначальною характеристикою розвитку в дошкільному віці згідно Ж. Піаже є егоцентризм, який не дозволяє дошкільнятам встати на точку зору іншої людини. Тому комунікація в цьому віці є неефективною. Роберт Селман запропонував теорію розвитку розуміння того, що думають інші люди, або теорію розвитку здатності враховувати перспективу інших людей (табл. 1).

У міру розвитку діти проходять послідовно всі зазначені стадії. Так, маленькі діти змішують свої думки з думками інших людей, а підлітки вже здатні оцінити свої і чужі думки з точки зору третьої особи. Однак незалежно від віку діти з більш високим рівнем когнітивного розвитку здатні краще розуміти перспективу інших. Встановлено, що діти, які можуть передбачити, що думають інші, краще ладають з іншими і більше подобаються одноліткам, що свідчить про високий рівень їх комунікативної компетентності.

Таблиця 1

Стадії розвитку здатності враховувати перспективу інших людей (за Селманом) [цит. за 1, с.278]

Стадія	Вік	Опис
Недиференційована	3 – 6	Діти знають, що їх власні думки можуть відрізнятися від думок і почуттів інших людей, але часто змішують їх
Соціально-інформаційна	4 - 9	Діти розуміють, що люди можуть мати різні точки зору в силу володіння різною інформацією
Саморефлексивна	7 – 12	Діти здатні встати на точку зору іншого і оцінити себе з позиції інших; вони знають, що інші можуть зробити те ж саме
Третьої особи	10 – 15	Діти здатні вийти за межі безпосередньої ситуації, щоб зрозуміти, яка думка про них та іншу людину може скластися у третьої особи
Соціетальна	от 14 та до дорослості	Підлітки приходять до розуміння, що на позицію третьої особи впливають ширші контексти: особистий, соціальний і культурний.

У міру того, як діти усвідомлюють себе приналежним до якоїсь групи, вони стають схильними до упереджень. *Упередження* - негативна думку про інших, - тих, хто належить до іншої групи, наприклад, за статтю, расою, етнічною приналежністю. Молодші і старші дошкільнята схильні приписувати позитивні риси своєї групі і негативні - іншим групам. Також вони представляють людей в соціальних групах більш однорідними. Як тільки діти починають ходити в школу, їх упередженість дещо зменшується. У міру когнітивного розвитку діти починають розуміти, що групи неоднорідні, - вони складаються з різних людей, і люди з різних груп можуть бути більш схожими, ніж люди з однієї групи. Таким чином, у міру дорослішання їх упередження зменшуються, проте вони не зникають. Не тільки підлітки, а й багато дорослих поділяють упередження. Способами позбавлення від упереджень є заохочення контактів з дітьми з різних груп і рольові ігри, які дозволяють випробувати на себе вплив упереджень.

Розпізнавання емоцій інших людей - ще один навичок успішної комунікації. На 6 - 7 місяці немовлята вперше розрізняють вирази обличчя, пов'язані з різними емоціями, і розпізнають самі емоції. Немовлята, як і дорослі, використовують емоції оточуючих, щоб оцінити незнайому ситуацію. Так званий *феномен соціальної звірки* показує, що діти в невизначеній ситуації

дивляться на батьків, ніби шукаючи підказку, яка допоможе інтерпретувати ситуацію і регулювати власну поведінку.

У ранньому дитинстві по мірі когнітивного розвитку діти починають розуміти, що почуття людей пов'язані з певними подіями. До дитячого садка дитина усвідомлює, що неприємні події, думки, люди, а також спогади про таких стають причиною негативних емоцій.

У молодшому шкільному віці на стадії конкретних операцій, характерною рисою якої є децентрація мислення, діти розуміють, що люди можуть відчувати змішані почуття, - одночасно переживати емоції, що розрізняються (табл. 2).

Таблиця 2

Стадії розвитку розуміння дітьми одночасного переживання різних емоцій (цит. за 1, с. 224)

Стадія	Вік	Розуміння	Приклад
1	5 років	Ситуація може змусити людину відчувати дві різні емоції	Дитина може сумувати і сердитися, що її друг переїжджає
2	6 ½ років	Ситуація може змусити людину відчувати дві різні емоції, що відрізняються по силі	Дитина може сильно засмутитися і злегка розсердитися, що її друг переїжджає
3	8 років	Ситуація може змусити людину відчувати позитивні і негативні емоції одночасно	Дитину може радувати і одночасно лякати ситуація, коли вона залишається вдома наодинці

У міру розвитку діти починають засвоювати правила **прояви почуттів**, тобто прийняті в даній культурі норми вираження емоцій в певній ситуації (на святі прийнято веселитися, на похоронах - засмучуватися), а також при спілкуванні з конкретною людиною або колом людей. Наприклад, дошкільнята краще контролюють гнів, спровокований однолітком, що подобається, ніж викликаний не симпатичними їм однолітками. Молодші школярі та підлітки схильні більш відкрито висловлювати гнів і печаль перед батьками, ніж перед однолітками.

Діти дізнаються про емоції, коли батьки розмовляють з ними про почуття, пояснюючи ситуації, які їх викликали. Психологи переконані у важливості розмов про внутрішні емоційні стани, тому що їх обговорення пов'язано з виникненням у дитини здатності координувати емоції з пізнанням і поведінкою в проблемних соціальних ситуаціях. Дорослішаючи діти розуміють, що емоції говорять про потреби людей. Краще розуміння емоцій сприяє розвитку успішного спілкування з однолітками, тому що вони можуть бачити вплив своєї поведінки на інших. Функція розмов про емоції також розвиває дитячу здатність регулювати емоційні переживання і управляти ними.

Регуляція емоцій - важливий навичок ефективної комунікації. Регуляція емоцій - вміння контролювати і регулювати свої емоційні стани і їх вираження

при адаптації до різних соціальних ситуацій і вимог. Діти, які не вміють керувати своїми емоціями, частіше мають проблеми у спілкуванні з однолітками. Неефективна регуляція емоцій веде до більш частих конфліктів а, отже, і до незадовольняючої взаємодії з ними.

Термін регуляції емоцій відображає як зміни в результаті дозрівання дитини, так і ефекти соціалізації. Немовлята 4-6 місяців відвертаються або закривають очі, щоб блокувати тривожні стимули, а злякавшись, присуваються ближче до матері, тим самим контролюючи свій страх. Регуляція емоцій включає посилення і придушення емоцій, моніторинг і контроль внутрішнього збудження, і різні види експресивної поведінки. Розвиток емоційної регуляції залежить від досвіду соціалізації дитини. Цей процес починається з народження і встановлення відносин прихильності між дитиною і дорослим. Опікун, найчастіше мати, полегшує фізіологічну напругу і дистрес, стимулює заспокоєння і радість дитини. Ці способи називають *регуляцією, що спрямовується опікуном*. На другій стадії дитина частково бере на себе регулювання напруги, хоча в основному контроль здійснюється опікуном. На третій стадії виникає прихильність, як новий вид взаємин. Емоційна, когнітивна та поведінкова системи функціонують таким чином, щоб гарантувати підтримку близькості до опікуна та зберігати її стабільність. Батьки і дитина, з огляду на історію своєї взаємної прихильності, очікують один від одного певної поведінки. Дитина формує *«робочу модель» взаємин*, яка є підставою «системи» на четвертій стадії.

На думку Сроуфу регуляція напруги, здійснювана опікуном в першій половині першого року життя дитини, створює ґрунт для «спрямованої саморегуляції», що виникає на другому році, і поступового засвоєння навичок саморегуляції в дошкільні роки [3]. Таким чином, регуляція – ряд якісних перетворень, де кожна стадія базується на попередній і включає її елементи.

Формування у дитини здатності контролювати і регулювати емоції пов'язано з розвитком мови і пізнання. Дошкільнята навчаються використовувати мову і емоції з метою спонукання інших людей діяти у відповідності зі своїми емоціями і цілями. У дошкільнят спостерігається поступове зниження кількості спалахів роздратування і проявів гніву, розчарування і непокори, а також зростання рівня соціальної компетентності, спостерігається схильність до соціальної поведінки. Дошкільнята навчаються контролювати свою поведінку і керувати нею, опиратися спокусам, придушувати різні емоції. Діти молодшого шкільного віку і підлітки рідко проявляють стримані почуття на людях.

Взаємини дитини з однолітками виявляються найбільш успішно, коли в дитинстві у нього встановлюється міцна прив'язаність з матір'ю. По-перше, тому що відносини «батько - дитина» - це «робоча модель» для всіх соціальних відносин у майбутньому. Коли ці відносини теплі і емоційно задовольняють, це стимулює дітей до формування відносин і з іншими людьми. По-друге, відносини міцної прив'язаності роблять дитину більш впевненою у собі, що сприяє її сміливості у встановленні відносин з однолітками.

Уміння спілкуватися - найважливіша складова популярності. *Популярні діти* краще вміють ініціювати соціальні взаємодії з іншими дітьми, вони більш вміло спілкуються і краще включаються в процес розмови або гри, добре вміють оцінювати і контролювати свій соціальний вплив і пристосовувати свої реакції до вимог нових соціальних ситуацій. Популярні діти частіше діляться, приходять один одному на допомогу, рідше влаштовують бійки і порушують правила. Популярні діти намагаються пристосуватися до групи замість того, щоб змусити групу пристосуватися до себе. При виникненні конфліктів вони намагаються зрозуміти проблему і запропонувати рішення.

Відкинуті діти часто не володіють соціальними, і перш за все, комунікативними навичками, вони бувають агресивні, нападають на однолітків, навіть коли їх не провокують, у них буває поганий самоконтроль і вони часто порушують шкільну дисципліну. У конфліктах знедолені діти поведуться агресивно і починають зводити рахунки.

Причинами знедоволеної дитини і інших категорій непопулярних дітей часто служить батьківська поведінка. Діти наслідують реакції батьків на різні ситуації. Якщо батьки виявляють дружелюбність і співробітництво з іншими, вони демонструють соціальні навички. Якщо поведуться загрозово, агресивно, то розвиток соціальних навичок в міжособистісної взаємодії ускладнюється, і вони стають непопулярними. Таким чином, батьківська поведінка може призвести до засвоєння неефективного стилю міжособистісної взаємодії.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Психологи рекомендують вчити дітей (та їх батьків) ефективним способам взаємодії з людьми. Непопулярних дітей можна навчити заводити знайомства, відкрито спілкуватися і бути дружелюбними, а крім того, відучити від поведінки, яка є неприйнятною.

Література

1. Кайл Р. Детская психология: Тайны психики ребенка /Р. Кайл. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2002. – 416 с.
2. Куницына В. Н. Социальная компетентность и социальный интеллект: структура, функции, взаимоотношения // Теоретические и прикладные вопросы психологии. - 1995. - № 141. -С. 48-59.
3. Лафренье П. Эмоциональное развитие детей и подростков /П. Лафренье. – СПб.: прайм-ЕВРОЗНАК, 2004. – 256 с.

В статье раскрыты особенности возрастного развития компонентов коммуникативной компетентности, а также требования к воспитательным действиям взрослых, которые будут способствовать эффективной коммуникации ребенка на разных этапах онтогенеза.

Ключевые слова социальный интеллект, коммуникативная компетентность, тип привязанности, язык как средство общения, правило смены ролей, умение слушать, способность учитывать перспективу других, предубеждения, распознавание эмоций, одновременное переживание различных эмоций, регуляция эмоций регуляцией, направляемой опекуном. феномен социальной сверки, «рабочая модель» взаимоотношений.

The article discovers the age-related development features of components' communicative competence, as well as requirements for the educational activities of adults who will contribute to the effective communication of a child at different stages of ontogeny.

Key words: *social intelligence, communicative competence, attachment type, language as a communication tool, changing roles rule, the ability to listen, the ability to take into account the perspective of others, prejudice, emotion recognition, experience of different emotions at the same time, regulation of emotion regulation, guided by a guardian, social reconciliation phenomenon, "working model" of relations.*

УДК 378

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ЯК МЕТОД АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Хлебнікова Т. М.

У статті розглянуті питання застосування ділових ігор з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, запропоновані розроблені варіанти дидактичних ігор.

Ключові слова: *ділова гра, функції ділових ігор, компоненти структури ігрової діяльності, спонтанні ділові ігри, рольова гра.*

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку педагогіки вищої школи пов'язаний із міжнародною інтеграцією й інтеграцією вищої школи України у Європейський простір. У Національній доктрині розвитку освіти України в ХХІ столітті зазначено, що сьогодні виховання творчої соціально-активної особистості є стратегічним завданням системи освіти.

Формування соціально активної особистості вимагає використання нестандартних форм педагогічної взаємодії. Однією з таких форм є гра як засіб розвитку творчого потенціалу фахівця.

Ділова гра зародилася як інструмент пошуку управлінських рішень в умовах невизначеності та багатофакторності. Зараз ділові ігри використовують у навчальному процесі шкіл, вишів як педагогічну технологію або один із методів активного навчання для вирішення виробничих, соціальних і психологічних завдань. Гра, на відміну від традиційних методів навчання, не лише передає певний обсяг знань, але насамперед розвиває здатність аналізувати, синтезувати й використовувати отриману інформацію.

Технологія ігрових форм навчання, на думку П. Підкасистого та Ж. Хайдарова, спрямована на те, щоб навчити студентів усвідомлювати мотиви свого учіння, своєї поведінки у грі й у житті, тобто формувати мету й програми власної, як правило, глибоко прихованої у звичайній обстановці, самотійної діяльності та передбачувати її найближчі результати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Перегляд останніх досліджень і публікацій засвідчив, що використання інноваційних методів є предметом дослідження в працях О. Арламова, М. Бургіна, В. Журавльова,